

gemeente Bronckhorst

verzenddatum **29 OKT. 2015**
 datum 27 oktober 2015
 uw brief van
 uw kenmerk
 ons kenmerk Z56370/UIT15-95982
 onderwerp Bescherming Algemene begraafplaats Hengelo

Gemeente Bronckhorst
 C. Elferink
 Postbus 200
 7255 ZJ HENGELO (GLD)

Geachte mevrouw Elferink,

Wij hebben u op 26 augustus 2015 schriftelijk in kennis gesteld van ons voornemen om de Algemene begraafplaats in Hengelo, lekink 28 -30 te Hengelo, te plaatsen op de gemeentelijke monumentenlijst.

Zienswijze

U bent, gedurende een periode van vier weken na dagtekening van de brief, in de gelegenheid geweest uw zienswijze naar voren te brengen. Van deze gelegenheid heeft u geen gebruik gemaakt.

Definitief besluit - plaatsen

Wij hebben besloten de Algemene begraafplaats in Hengelo, lekink 28 -30 te Hengelo definitief te plaatsen op de gemeentelijke monumentenlijst. De motivatie voor het plaatsen van het object is bijgevoegd.

Bezwaar

Bent u het niet eens met dit besluit? Dan kunt u schriftelijk binnen zes weken na de verzenddatum van dit besluit bij de gemeente een bezwaarschrift indienen. Zorgt u er voor dat het in ieder geval de volgende gegevens bevat:

1. uw naam en adres
2. de datum
3. een omschrijving (of een kopie) van het besluit waartegen u bezwaar maakt
4. redenen voor het maken van bezwaar
5. uw handtekening

meer weten? Zie www.bronckhorst.nl

Ook kunt u bij de Voorzieningenrechter van de Rechtbank Gelderland, Postbus 9030, 6800 EM Arnhem een voorlopige voorziening vragen. Zo kunt u in een dringend geval, in afwachting van de beslissing op uw bezwaar, voorlopig mogelijk nadelige gevolgen van het besluit voorkomen. Meer weten? Zie www.rechtspraak.nl

Postbus 200
 7255 ZJ Hengelo (Gld)
 Telefoon (0575) 75 02 50

Elderinkweg 2
 7255 KA Hengelo (Gld)

e-mail
info@bronckhorst.nl
www.bronckhorst.nl

bankrekeningnummer
 NL81 BNGH 0285 1044 97
 BTW-NL 8136.47.290.B.01

Inlichtingen

Voor meer informatie over de procedure kunt u contact opnemen met de heer W. Hagens, te bereiken onder telefoonnummer 06-13252202. Mailen kan ook naar willem.hagens@odachterhoek.nl.

Met vriendelijke groet,
namens burgemeester en wethouders van Bronckhorst,

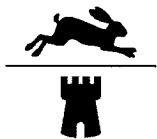
de heer M. Jolink
cluster Vergunningen

Kopie aan:

- Archief
- ODA/ W. Hagens
- Geo-informatie

Bijlagen:

- redengevende beschrijving
- plaatsingsbesluit

gemeente Bronckhorst

**ERFGOEDVERORDENING 2013
Gemeente Bronckhorst**

PLAATSINGSBESLUIT

Burgemeester en wethouders van de gemeente Bronckhorst;

gezien het voorstel van de geïntegreerde commissie welstand en monumenten om op het perceel

kadastraal bekend : gemeente Hengelo, sectie F, nummer 1346,

plaatselijk bekend : Iekink 28-30 te Hengelo,

het oudste gedeelte van de Algemene begraafplaats te plaatsen op de gemeentelijke monumentenlijst;

gelet op artikel 3 van de Erfgoedverordening 2013 gemeente Bronckhorst;

b e s l u i t e n :

de Algemene begraafplaats, overeenkomstig aangehechte redengevende beschrijving, te plaatsen op de gemeentelijke monumentenlijst.

Hengelo Gld., 27 oktober 2015,

Namens burgemeester en wethouders van Bronckhorst,

de heer M. Jolink
cluster Vergunningen

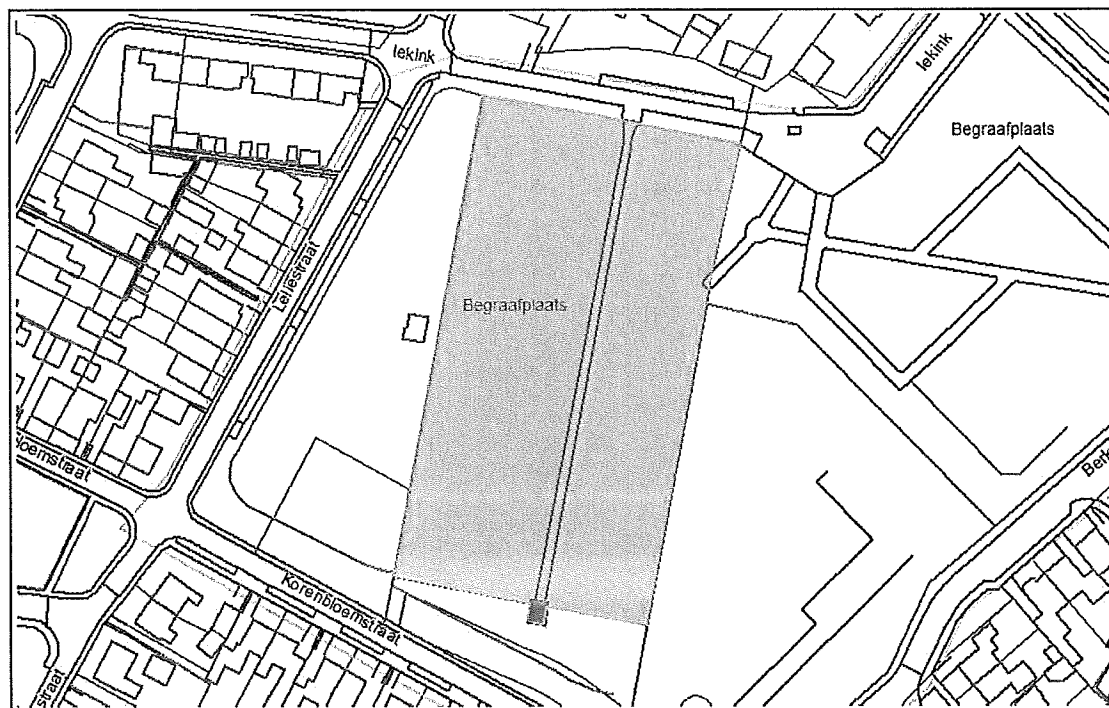
Kopie:

- ODA/ W.Hagens
- Geo-informatie
- Archief

Perceelrapportage

gemeente Bronckhorst

Perceelgegevens (Bron: AKR)

Perceelnummer: HGL02F 01346G0000
Zakelijk gerechtigde: **GEMEENTE BRONCKHORST**
Aandeel: 1/1 Aard recht: EIGENDOM

Grootte perceel: 7890m2

Perceelbelemmering (Bron: AKR)

Begindatum	
Aard	BA
Beschrijving	LOCATIEGEGEVENS ONTLEEND AAN BASISREGISTRATIES ADRESSEN EN GEBOUWEN
Einddatum	

Appartementsgegevens (Bron: AKR)

GEMEENTE BRONCKHORST**Hengelo, Algemene begraafplaats, Iekink 28-30**

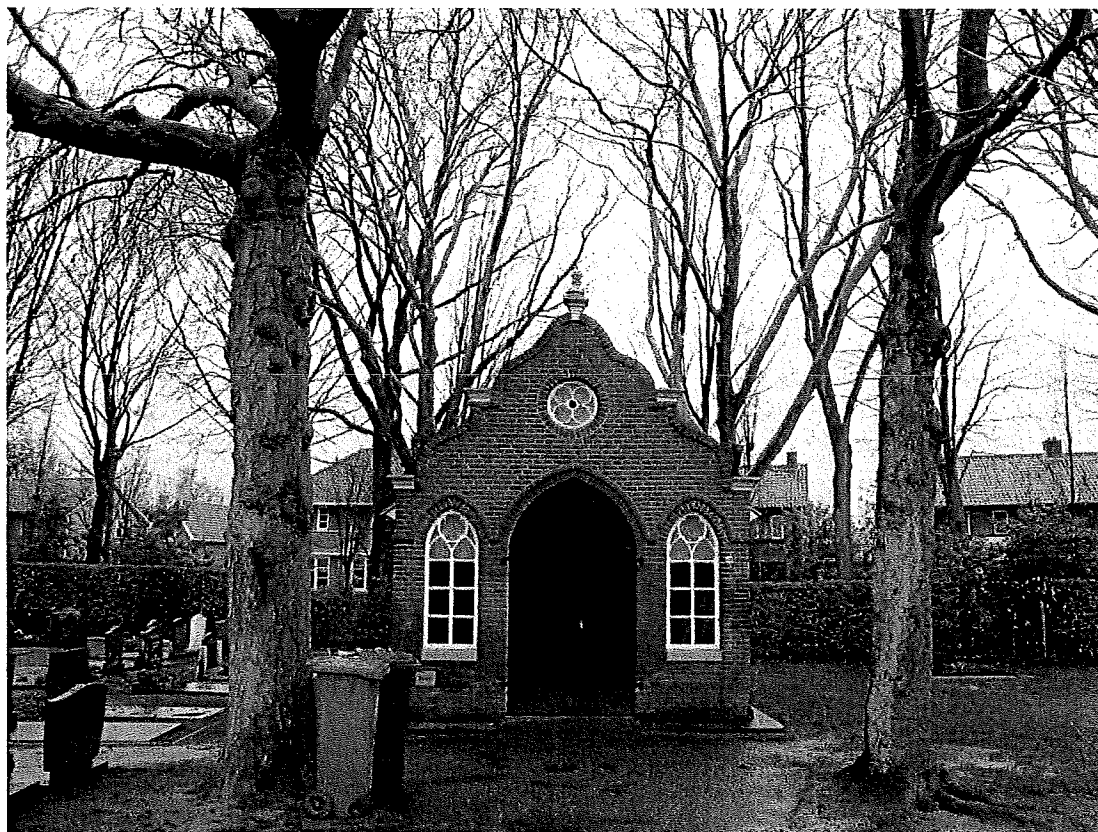
gemeente : Bronckhorst
postcode + plaats : 7255 XR Hengelo
straat + huisnummer : Iekink 28-30
naam object : Algemene begraafplaats

bescherming : gemeentelijk monument (thans alleen baarhuis)
eigenaar/gebruiker(s) : gemeente Bronckhorst
kadastrale gegevens :

oorspr.functie : algemene begraafplaats
huidige functie : algemene begraafplaats

bouw-/ aanlegjaar : 1829
architect : nvt
bouwstijl/type :

beschrijver : MAB/CJF
datum beschrijving : 25-03-2014
datum foto : 14-03-2014

Typering

In oorsprong uit de eerste helft van de negentiende eeuw daterende begraafplaats, door de toenmalige gemeente Hengelo aangelegd als algemeen begraafterrein.

De Algemene begraafplaats van Hengelo ligt thans binnen de bebouwde kom van het dorp, ten zuidoosten van de oude dorpskern, zuidelijk van de weg Iekink.

Historische context

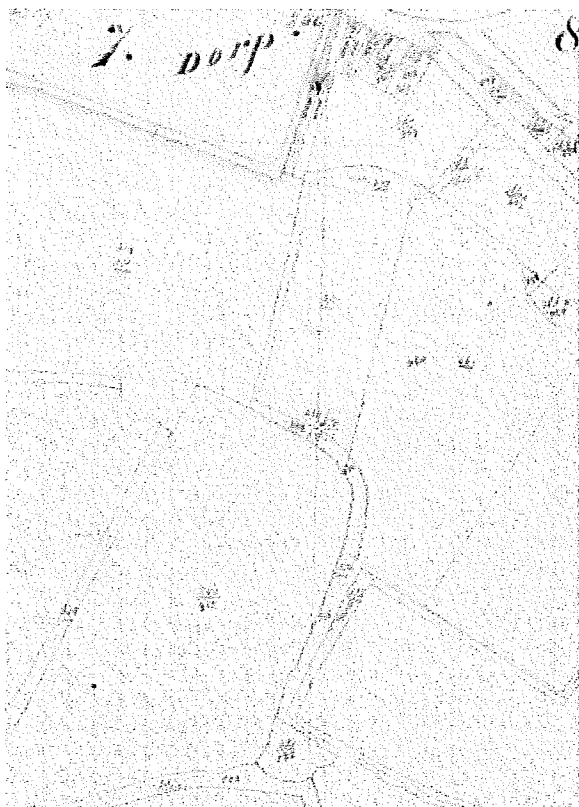
Tot in het begin van de negentiende eeuw begroef Nederland zijn doden in de meeste gevallen nog in de (dichtbevolkte) bebouwde kom, meestal in of rondom de kerk, wat vaak tot onhygiënische situaties leidde. In augustus 1827 werd door koning Willem I bepaald dat begraven in de kerk en binnen de bebouwde kom van grotere steden en dorpen per 1 januari 1829 zou zijn verboden. Uiteindelijk werd in 1829 bij Koninklijk Besluit bepaald dat plaatsen met meer dan duizend inwoners hun doden voortaan moesten begraven op een buiten de bebouwde kom gelegen terrein. Echter, ook in veel kleinere gemeenschappen was het Koninklijk Besluit aanleiding (of de definitieve aansporing) om de oude rondom de kerk gelegen kerkhoven te sluiten en een nieuw terrein in gebruik te nemen.

In oktober 1828 werd in de plaatselijk en regionale kranten aangekondigd, dat de burgemeester en "assessoren" van de gemeente Hengelo voornemens waren over te gaan "tot de aanbesteding van het aanleggen en in order brengen van eene nieuwe begraafplaats".

In 1866 is een lijkenhuis op het zuidelijke deel van het terrein geplaatst. Dit deed tevens dienst als opbaarruimte van aan cholera overleden personen.

Waarschijnlijk in het tweede kwart van de 20ste eeuw is het oude terrein aan de westzijde enigszins uitgebreid met een smalle strook. Hierbij is de oude beukenhaag verwijderd en werd op de nieuwe terreinafscheiding een taxushaag geplaatst.

Rond het midden van de jaren 70 is de begraafplaats aan de noordoostzijde fors uitgebreid met een nieuw, vierkant gedeelte, ingesloten door de Aaltenseweg en de Berkenlaan. Hierbij werd een nieuwe entree gecreëerd in de knik van de weg Iekink, op de aansluiting van oud en nieuw gedeelte. Hier verrees tevens in 1974-1975 een eenvoudige aula met opbaarruimte. Dit gebouw is bij een recente herinrichting van dit terreingedeelte gesloopt.

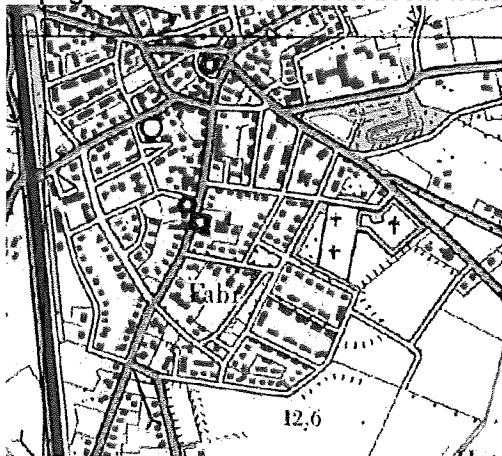
Uitsnede uit de kadastrale minuut van circa 1830. Midden op de kaart ligt het rechthoekige terrein van de dan net aangelegde algemene begraafplaats.

Bescherming

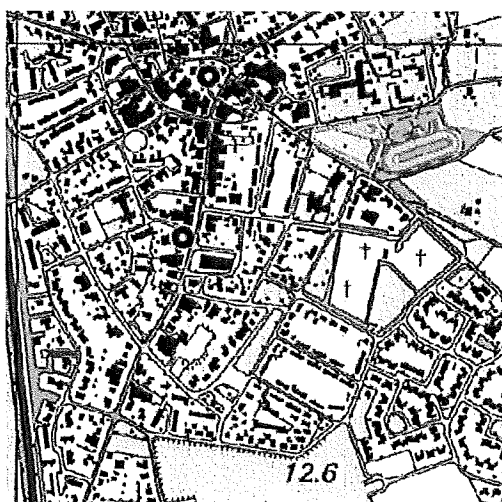
Het lijkenhuis is in 1994 aangewezen als gemeentelijk monument.

Topografische kaart van 1965. Bron: watwaswaar.nl.

Topografische kaart van 1976. Bron: watwaswaar.nl. Inmiddels is aan de oostzijde de uitbreiding gerealiseerd.

Topografische kaart van 1995. Bron: watwaswaar.nl.

BESCHRIJVING VAN DE BEGRAAFPLAATS**Hoofdropzet, aanleg, structuur**

De algemene begraafplaats bestaat uit een historisch gedeelte en een grote uitbreiding. Het historische gedeelte beslaat een langwerpig rechthoekig terrein (met schuin afgesneden zuidelijke begrenzing), haaks op de weg Iekink en daar ontsloten via een poort. Op het noordelijke deel van de oostelijke flank van dit terrein sluit een verbindingsstuk aan naar de grote, min of meer vierkante uitbreiding ten oosten van het historische terrein. Deze uitbreiding is gevoegd in de hoek tussen de Aaltenseweg (noordzijde) en Berkenlaan (zuidzijde). In de uitbreiding bevindt zich ook de tegenwoordige hoofdentree tot de begraafplaats. Dit terreingedeelte blijft in deze beschrijving verder buiten beschouwing.

Het historische deel van de algemene begraafplaats heeft een eenvoudige aan de langwerpige opzet gekoppelde orthogonale aanleg met elkaar in rechte hoeken kruisende paden, waarvan het hoofdpad aan de zuidzijde eindigt bij een historisch baarhuis.

Entree / poort / omheining

De oorspronkelijke hoofdentree van de algemene begraafplaats is bereikbaar via een langs de noordkant van het terrein lopende bomenlaan (Iekink), die deel uit maakt van een lange verbindingsstraat tussen de Spalstraat en de Aaltenseweg. Het weggedeelte ter hoogte van de begraafplaats is beplant met 35 forse thuja's, die zo een markante en representatieve entree vormen van het begraafterrein.

Het terrein wordt deels omgeven door een haag, merendeels beukenhaag, hier en daar met ontbrekende stukken, zoals aan de noordoostzijde, waar ten behoeve van de ruime aansluiting van de uitbreiding op het oude gedeelte de hagenstructuur is weggenomen. Aan de westzijde staat een taxushaag, evenals aan de noordzijde. Deze laatste is van vrij recente datum en geplaatst tegen een modern hekwerk, waarin ook een nieuwe poort is opgenomen: een tweetal gemetselde hekposten met daartussen een dubbel draaiend hekwerk met opschrift "Begraafplaats Hengelo". Deze poort heeft geen historische waarde.

Interne structuur / indeling

De begraafplaats bezit een eenvoudige formele padenstructuur, uitgaande van een lang centraal middenpad, dat van de hoofdentree het hele terrein doorkruist tot aan het voormalige lijkenhuis, dat helemaal aan de zuidzijde, in de middenas van de oorspronkelijke aanleg is geplaatst. Door de smalle uitbreiding aan de westelijke zijde (tweede kwart 20ste eeuw) zijn middenpad en baarhuis enigszins excentrisch komen te liggen. Het hoofdpad is voorzien van een moderne verharding (klinkers en asfalt). Het pad wordt enkele malen gekruist door met gras ingezaaide dwarspaden, deels begeleid door later toegevoegde taxus- of coniferenhagen. De paden omzomen grote, verder niet door interne paden ontsloten grafvelden, met smalle zandstroken tussen de graven. De zandgraven liggen dicht opeen, met slechts smalle zandstroken tussen de rijen en de graven onderling. De rijen graven liggen evenwijdig aan het hoofdpad, de graven haaks er op, waarbij alle graven zijn georiënteerd op het middenpad. Langs de hagen rondom het terrein lopen smalle grasstroken bij wijze van voetpad.

Beplanting

Het historische gedeelte van de begraafplaats wordt deels nog omgeven door een oude beukenhaag, in oorsprong uit de aanlegtijd van het terrein. De beukenhaag is aan de noordzijde vervangen door een nieuw hekwerk en een taxushaag. Aan de westzijde is de oude haag niet meer aanwezig als gevolg van een uitbreiding in het tweede kwart van de 20ste eeuw. Daarbij is een taxushaag geplaatst langs de nieuwe terreingrens. In de noordoosthoek is de oude beukenhaag recentelijk verdwenen bij het maken van een brede verbinding tussen de historische begraafplaats en de uitbreiding.

Voorts bevinden zich op het terrein enkele markante groenelementen, zoals de rijen beuken langs de zuidzijde van het terrein (zijde Korenbloemstraat) en de laan met dubbele thujabeplanting langs de noordzijde. Aan

weerszijden van de entree aan de noordzijde staan twee forse beuken. In de omgeving van het baarhuis staan enkele grote bomen, waaronder linden en platanen, deels aan weerszijden van het middenpad. Middenop het terrein, langs een dwarspadstructuur, staan twee forse treurbeuken.

Voor het overige is het terrein slechts spaarzaam ingericht met groen. De her en der in het terrein aanwezige hagenstructuren zijn van vrij recente datum en behoren niet tot de oorspronkelijke inrichting van de begraafplaats.

Bijzondere gebouwen en objecten

Het voormalige baarhuis (Iekink 28), dat ook gebruikt kon worden voor de verzorging van besmettelijke zieken, dateert uit 1866. Het gebouwtje heeft een rechthoekige grondslag, één bouwlaag en een schilddak met de nok haaks op de voorgevel, die wordt bekroond door een schilderachtige in- en uitgezwenkte topgevel. Het dak is gedekt met gesmoorde oud Hollandse pannen. De gevels zijn gemetseld in handvormbaksteen in kruisverband, met in de zijgevels zwart geschilderde muurankers. Plint met trasraam.

De symmetrisch ingedeelde voorgevel heeft drie door middel van gemetselde spitsbogen gekoppelde openingen. De grootste centrale gevelopening bestaat uit een spitsboogvormige ingang met dubbele houten deur. De smallere en lagere spitsboogvensters aan weerszijden hebben gietijzeren roedenramen met neogotische traceringen. In de top van de gevel bevindt zich een oculusvenster met rollaag en gietijzeren roosraampje. De gevelcontouren zijn aangezet met een uitgemetselde rollaag met op de rechte schouders, en de top kunststenen deklíjstjes. In de achter- en zijgevels bevinden zich kleine halfronde vensters met rollagen.

Grafmonumenten

Algemene indruk

Vooraf in het noordelijke deel van de begraafplaats bevinden zich ensembles historische graven. Het beeld is echter sterk gevarieerd door de vele nieuwe graven die tussen de oude, na ruiming, zijn ingevoegd. De leeftijden lopen sterk uiteen, als gevolg van eerdere ruiming en de soms lange tijdspannen van invulling. De graftekens zijn overwegend in natuursteen uitgevoerd, merendeels hardsteen, in incidentele gevallen zandsteen. De oudste graven dateren uit het late derde kwart van de negentiende eeuw. Dit betekent dat er uit de eerste decennia van het bestaan de van de begraafplaats geen graftekens meer resteren. Er zijn verschillende typen graven te onderscheiden:

- Zand- en keldergraven;
- Graven met alleen een staande grafsteen of stèle;
- Graven met een staande grafsteen of stèle, met een door middel van hardstenen banden gemarkeerd graf, overwegend met een vulling van grintsag, zand of een betegeling;
- Graven met alleen liggende zerken, deels op een lage sokkel, waardoor sprake is van een tombe;
- Graven met staande of liggende stenen binnen een omheining van smeedijzeren hekken of kettingen tussen hardstenen palen;
- De meestal hardstenen staande graftekens zijn er in verschillende varianten, van simpele rechthoekige of getoogde tekens tot eenvoudig of iets rijker uitgewerkte silhouetstenen. In een enkel geval is er sprake van een rijk gedetailleerd grafmonument.

Een groot aantal graftekens is uitgevoerd in een vanaf de eerste helft van de 19de eeuw gangbare neoclassicistische trant, waarbij opvalt dat deze nog tot ver in de 20ste eeuw is gehandhaafd. Karakteristiek voor deze graven zijn vooral de timpaanachtige of gelobde bovenzijden, maar ook motieven zoals palmetten en van een rondboog voorziene tekstspiegels. Slechts enkele graven zijn verlevendigd met bijzondere beeldhouwde motieven. Jongere graftekens uit de eerste helft van de 20ste eeuw vertonen eenvoudige invloeden van de jugendstil of artdeco.

GEMEENTE BRONCKHORST**Hengelo, Algemene begraafplaats, Iekink 28-30**

De ornamentiek is veelal sober en eenvoudig. Als er al motieven voorkomen blijft dit beperkt tot eenvoudige symbolen als palmtakken (overwinning op de dood), klimop (door de groenblijvende bladeren symbool van onvergankelijkheid en eeuwig leven), sterren (door de naar boven en beneden gerichte punten verbinding van hemel en aarde), laurierkransen (overwinning op de dood). De belettering van de graftekens is overwegend uitgevoerd in de vorm van verzonken liggende of verheven inscripties, al dan niet binnen gebouchardeerde of gezoete tekstspiegels. Bij de vermelding van de overledene wordt vaak ook een boerderijnaam genoemd.

Incidenteel bevinden zich bij de grafrijen nog kleine merendeels betonnen nummerpaaltjes met het nummer van de gravenrij.

Graftekens met aandachtswaarde

In de bij deze beschrijving gevoegde catalogus bevindt zich een selectie van de meest in het oog vallende historische graftekens. Daarbij is uitgegaan van algemene cultuurhistorische waarden, een uitzonderlijke of juist zeer kenmerkende vormgeving, materiaalgebruik en bijzondere ornamentiek.

De lijst is niet uitputtend, temeer omdat het belang van veel "eenvoudige" historische graven ook schuilt in de ensemblewaarde. Per graf wordt de betreffende familienaam genoemd, aangevuld met de belangrijkste karakteristiek.

Literatuur en bronnen:

Hulsman, R., *Bouwen op de grens. Deel Midden & Oost. Gids voor de funeraire architectuur in Nederland. Flevoland – Gelderland – Utrecht*, Rotterdam 2010, p. p.228.

Kok, H.L., e.a., *Begraven & begraafplaatsen. Monumenten van ons bestaan*, Utrecht 1994

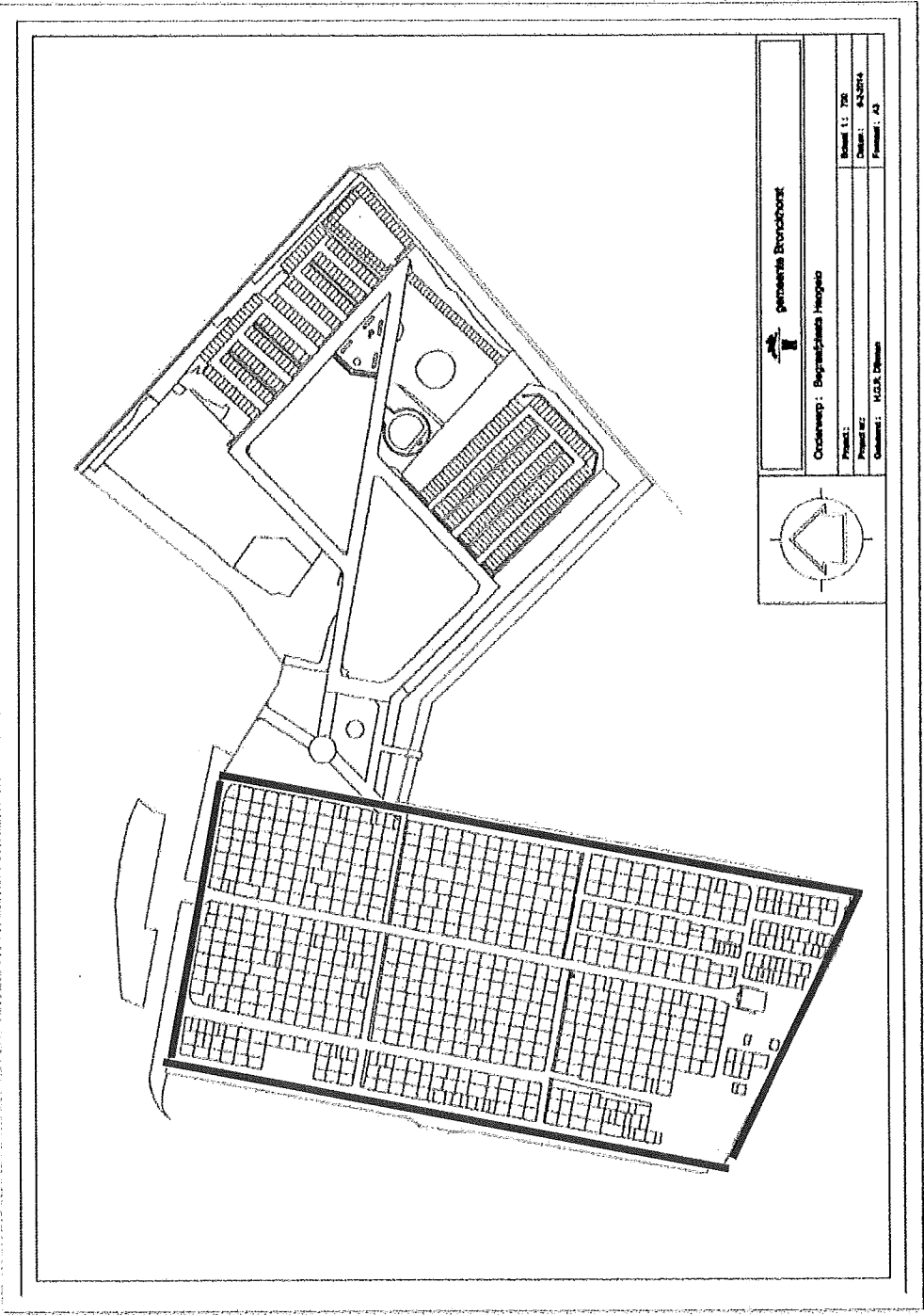
www.begraafplaats.org

www.dodenakkers.nl

www.ecal.nu (Erfgoedcentrum Achterhoek Liemers)

www.gelderland.nl (Provincie Gelderland)

www.watwaswaar.nl

WAARDERING / REDEN VAN PLAATSING**Architectuur- en kunsthistorische waarden**

Het oudste gedeelte van de Algemene Begraafplaats in Hengelo is in zijn opzet en aanleg een karakteristiek voorbeeld van een historische dorpsbegraafplaats uit het tweede kwart van de negentiende eeuw. Van belang is vooral de ingetogen en tamelijk pragmatische terreinstructuur, in hoofdzaak op basis van een rechthoek en met een haaks op de (vroegere) hoofdingang gelegen middenpad, dat is gericht op het in 1866 gebouwde monumentale baar- of lijkenhuis. Dit element vormt met de bijstaande bomen een belangrijk focuspunt in de formele aanleg en de pendant van de entreepartij. De oorspronkelijk opzet is veranderd door de toevoeging van een smalle uitbreiding aan de westzijde, waardoor de symmetrie van het terrein geweld is aangedaan, de gedeeltelijke herinrichting van het terrein met taxus- en coniferenhagen, en door de brede aansluiting van de moderne uitbreiding aan de noordoostzijde, waarvoor een groot stuk van de oude beukenhaag is geruimd.

Binnen het historische gedeelte van de begraafplaats is nog maar op enkele plaatsen sprake van een samenhangend ensemble van historische graven. Dit is het gevolg van ruimings- en herinvullingsactiviteiten in de afgelopen decennia. Hierdoor bestaat er een mix van oude en soms waardevolle grafmonumenten en modernere graftekens, deze laatste vaak met eigentijdse oplossingen op de graven, als haagjes en coniferen. De strakke ordening en de padenstructuren brengen in dit wisselende beeld nog enige samenhang.

Op het onderzoeksterrein bevindt zich een aantal bijzondere objecten die van belang zijn voor het instandhouden van de historische gelaagdheid van de begraafplaats en waarvan de oudste exemplaren teruggaan op het laatste kwart van de negentiende eeuw. De diverse historische grafmonumenten geven een beeld van de ontwikkelingsgeschiedenis van de begraafplaats.

De historische grafmonumenten zijn in meer of mindere mate van kunsthistorische betekenis, als waardevolle voorbeelden van het funeraire erfgoed. Door hun opzet en vormgeving geven ze een helder beeld van de ontwikkelingsgeschiedenis van dit erfgoed vanaf het derde kwart van de negentiende eeuw tot en met het interbellum en kort daarna. Een aantal van deze objecten heeft een bijzondere kunsthistorische waarde door de combinatie met opmerkelijke details zoals gebeeldhouwde motieven of een omheining met ijzeren hekken, of vanwege bijzonder materiaalgebruik. Vooral wanneer er gebeeldhouwde details aanwezig zijn, getuigen de betreffende graftekens van hoogwaardige esthetische kwaliteiten. In hun bijzondere betekenis vallen vooral de in de bij deze beschrijving gevoegde catalogus opgenomen objecten op.

Ensemble-/situatieve waarden

Hoewel de hoofdstructuur en de aanleg van het historische deel van de begraafplaats niet zeldzaam is te noemen en ook op belangrijke onderdelen is veranderd, is er tocht sprake van een bijzondere ensemblewaarde. In het bijzonder geldt dit voor de in wezen symmetrische opzet met een middenpad tussen de entree en lijkenhuis, de interne padenstructuur, de omheining met beukenhagen en de monumentale groenaccenten bij de entree en het lijkenhuis, in samenhang met de verspreid gelegen historische grafmonumenten en de bijzondere thujalaan aan de noordzijde van het terrein.

Cultuurhistorische waarden

In zijn huidige verschijningsvorm weerspiegelt het oudste gedeelte van de begraafplaats op een redelijk goed herkenbare manier de opzet van een eenvoudige dorpsbegraafplaats uit het tweede kwart van de negentiende eeuw. In deze betekenis is het terrein van belang als een onderdeel van de historische infrastructuur zoals die voor de dorpsgemeenschap van Hengelo in die periode tot stand is gekomen. Na vanaf de middeleeuwen te hebben begraven in en rond de oude dorpskerk in het centrum, werd deze dodenakker in 1829 aangelegd. Hiermee is het terrein van belang als een heldere illustratie van de landelijke overheidsmaatregelen die er in deze periode toe leiden dat in het vervolg buiten de bebouwde kom begraven diende te worden. Weliswaar is de dorpsbebouwing inmiddels tot aan de kerkhofpoort opgerukt, maar nog altijd is het terrein een belangrijk relict dat verwijst naar de vroegere praktijk.

De diverse graven op de begraafplaats zijn een betekenisvolle informatiebron van het verleden, en geven een indruk van de geschiedenis van Hengelo e.o. Ze vertellen het verhaal van meer of minder bekende personen en zijn daarom van groot belang als een belangrijk oriëntatiepunt voor de identiteit van Hengelo en dit gedeelte van de gemeente Bronckhorst. Van een bijzondere betekenis is de vermelding van boerderijnamen op verschillende graftekens, waardoor de graven ook op deze manier een belangrijke afspiegeling zijn van de lokale gemeenschap.

CONCLUSIE

Concluderend kan worden gesteld, dat het oudste gedeelte van de Algemene Begraafplaats in Hengelo enige architectuur- en kunsthistorische, ensemble- en situationele en cultuurhistorische waarden bezit.

► De **architectuur- en kunsthistorische waarden** betreffen de historische opzet en aanleg van het historische terreingedeelte met omheining, centraal middenpad als hoofdas tussen entreepartij en lijkenhuis, de accentbomen bij de entree en het lijkenhuis, alsmede de groepen historische graftekens.

► De **ensemble- en situationele waarden** worden bepaald door de redelijk goed herkenbare historische opzet van het terrein waardoor er sprake is van een markant ensemble als onderdeel van de Algemene Begraafplaats. De historische terreinonderdelen maar ook de bijbehorende oude beplanting en beukenhagen hebben ensemblewaarde en zijn van wezenlijk belang voor het historische aanzicht en karakter van de begraafplaats en zijn onmiddellijke omgeving.

► Er is **cultuurhistorische waarde** doordat de op het terrein aanwezige historische grafmonumenten een weerspiegeling zijn van de sociaalhistorische ontwikkelingen in Hengelo e.o. In deze betekenis zijn ze van wezenlijk belang voor de identiteit van de lokale gemeenschap en van de gemeente Bronckhorst. Tegelijk weerspiegelt het terrein nog enigszins de ontwikkelingen in het vroege tweede kwart van de negentiende eeuw, toen is besloten om in navolging van de landelijke overheidsbevelen buiten de bebouwde kom te gaan begraven.

Op basis van bovenstaande motivering is het in oorsprong uit 1829 daterende oudste gedeelte van de Algemene Begraafplaats in Hengelo, in samenhang met zijn aanleg en inrichting, en met de op het terrein aanwezige historische graftekens, beschermwaardig als gemeentelijk monument in de gemeente Bronckhorst.

Het gaat om de volgende onderdelen:

- De contouren van het historische terreingedeelte;
- De omheining met beuken- en taxushagen van het historische deel van het terrein;
- De beukenbeplanting aan de Korenbloemstraat;
- De ligging van de oude hoofdentree, met accentbomen;

- De thujalaan;
- De interne infrastructuur van het oude gedeelte van het terrein met centraal middenpad en enkele kruisende structuren;
- De oude bomen in de omgeving van het lijkenhuis;
- Het lijkenhuis uit 1866;
- De ligging en oriëntatie van de graven, zonder ontsluitende interne padenstructuur;
- De directe entourage van de oorlogsgraven met geschoren haagjes;

AANBEVELINGEN

- Behoud het open karakter van het historische gedeelte; dus niet verder opdelen van de interne structuur door middel van hagen;
- Houdt de historische oriëntatie van de graven op het oude gedeelte aan, in rijen in de lengterichting van het terrein, graforiëntatie op het hoofdpad; geen extra paden toevoegen;
- Herstel de beukenhaagstructuur aan de noordzijde van het terrein;
- Herstel de beukenhaagstructuur aan de noordoostzijde van het terrein; een wat smallere doorgang van oud en naar nieuw gedeelte is hier meer op zijn plaats;
- Overweeg een minder "hard" bestratingsbeeld van het hoofdpad. De huidige klinker en de asfaltering doet afbreuk aan het historische karakter en de belevingswaarde van het terrein. Denk eerder aan een verharding van zeer fijne steenslag of zand;
- Handhaaf het huidige gemengde beeld van oude en nieuwe graven. Probeer zoveel mogelijk de historische ensembles bij elkaar te houden;
- Plaats een informatiepaneel over de historie van de begraafplaats bij de entree;

Nieuwe (boven) en "oude"entree aan de noordzijde. Op de onderste foto is tevens de centrale hoofdas door het historische gedeelte van de begraafplaats te zien.

De oude thujabepplanting langs de noordzijde van de begraafplaats.

Het centrale pad in noordelijke richting.

Het centrale pad in zuidelijke richting.

Omgeving lijkenhuis, in zuidwestelijke richting.

Omgeving lijkenhuis in noordoostelijke richting. De beide linden rechts staan voor het lijkenhuis.

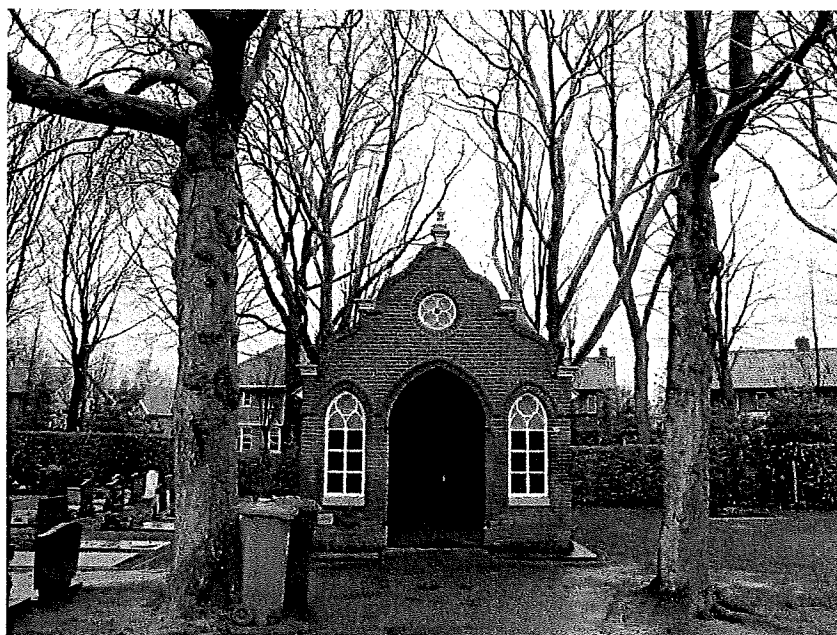
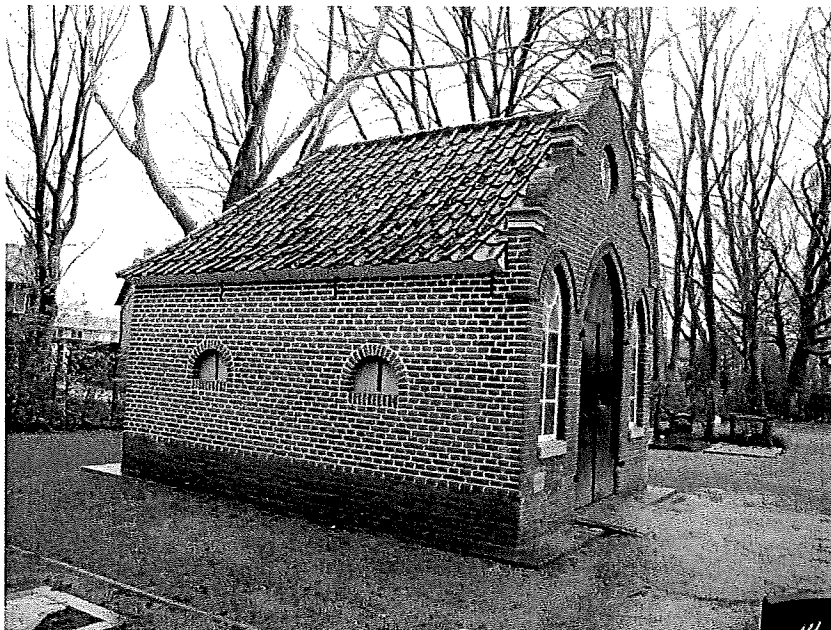
Oude bomen op het middendeel van de begraafplaats.

Ensembles met vrij jonge graven in het midden- en zuidelijke deel van de begraafplaats.

Ensembles met oudere graven in het middendeel van het terrein.

Het historische lijkenhuis uit 1866.

Graf burgemeester L.H.F. Mossel (1873)

Hardstenen zerk op het graf van de burgemeester van Hengelo, L.H.F. Mossel en zijn echtgenote.

Graf burgemeester Mossel, 1909

Hardstenen zerk met eenvoudig tekstpaneel, op graf van P.W.C. Mossel, van 1873 tot 1901 burgemeeter van Hengelo.

Graf burgemeester Meyjes (1909)

Hardstenen zerk met eenvoudig tekstpaneel op het graf van Martinus Antonie Meyjes, burgemeester van Hengelo van 1901 tot 1909,

Graf familie Ter Haar en Lubberdink

Voorbeeld van een wat rijker uitgevoerd graf uit het einde van de negentiende eeuw, bestaande uit een hardstenen silhouetsteen van ongebruikelijk type, met diverse symbolen (palmet, vijfpuntige ster, draperie), geplaatst in een grafvak met ijzeren hekwerk op bakstenen voetmuurtje.

Familiegraf Joh. Klem

Het familiegraf dateert in oorsprong uit de eerste helft van de twintigste eeuw en wordt omheind door hardstenen banden met dito hekpaaltjes en schakelkettingen. In het vak staat een eenvoudige hardstenen silhouetsteen op een sokkel, in sobere artdecotrant.

Graf familie Menkveld

Markant grafteken uit de eerste helft van de twintigste eeuw, in historiserende stijl, met verzorgd uitgevoerde decoratie, bijbelcitaat en naast de familienaam ook de vermelding van de naam van de boerderij ("Groot Mentink").

Graf familie Groot Jebbink

Graf uit het tweede kwart van de twintigste eeuw met eenvoudige hardstenen silhouetsteen met marmerglazen tekstpaneel, waarop ook de boerderijnaam is vermeld. Vooral van belang vanwege de op het graf aanwezige metalen graftrommel met bloemenkrans.

Graf notaris Danser (1933)

Marmeren grafsteen op het graf van notaris Pieter Hermanus Danser (1885-1933) en zijn echtgenote. Bijzonder en vrij uniek grafteken door materiaalgebruik en decoratie (lauwerkransen) in artdecostijl.

Graf burgemeester Reijnst (1936)

Hardstenen zerk met eenvoudig tekstpaneel op het graf van Jhr. Adrianus Reijnst (1882-1936), burgemeester van Hengelo.

Graf familie F.F. Reichman

Vermoedelijk uit het eerste kwart van de twintigste eeuw daterend familiegraf van de familie Reichman, omgeven door een ijzeren hekwerk met gietijzeren ornamenten. Het grafvak is gevuld met een perk met enkele heesters.

Graf Eldert van Schagen, schoolhoofd (1937)

Getoogde natuurstenen grafsteen op het familiegraf van Eldert van Schagen (1889-1937), hoofd van de Christelijke school te Bekveld. De steen is geplaatst op de achterzijde van een door een omlopende granieten band ingesloten vak.

Graf familie Meinders

Mogelijk in opzet al uit 1928 daterend, maar later aangevuld graf van de familie Meinders, bestaande uit een groot door hagen omgeven grafvak met wit marmeren grafteken op sokkel. Het grafteken is versierd met een sobere bloemdecoratie. Het opschrift verwijst onder meer naar Arend Meinders, arts te Hengelo (1864-1956). Voorts op het graf twee basementen met daarop opengeslagen boeken van wit marmer, waarop namen van overledenen zijn aangebracht.

De hardstenen zerk is voorzien van de familiewapens. Cornelis (1879-1942) was Officier der Cavalerie, kamerheer en particulier secretaris van H.M. de Koningin Moeder, daarna van Koningin Wilhelmina.

Oorlogsgraven

Reeks van zes oorlogsgraven, geplaatst in een eenvoudige aanleg met haag en border, voor in de Tweede Wereldoorlog gesneuvelde Australische en Nieuw-Zeelandse militairen.

Graf Jan Barbas en familie (1958)

Hardstenen zerk van in 1958 inmiddels tamelijk ouderwets model, op het graf van Jan Barbas, van 1902 tot 1909 predikant te Geesteren en van 1909 tot 1944 in Hengelo. Zijn dochter, Maria Catharina Barbas, predikant te Utrecht vanaf 1940, ligt hier eveneens begraven.

